

Onderzoeksrapport van:

***‘Mentorschap voor
jongvolwassenen uit de
jeugdhulp’***

In opdracht van:

Toetsing van:

Afstuderen (SJ441)

Hogeschool Leiden

Annemarie Elderkamp-de Heer
Klas SJD4A

Collegejaar 2015/16, blok 13-12

Opleiding SJD

Naam begeleidend docent:
Mevrouw Kroft
Inleverdatum: 05.04.2016
Reguliere kans / herkansing

Inhoudsopgave

Samenvatting	6
1. Inleiding	7
1.1. Aanleiding en achtergrond	7
1.2. Afbakening van het probleem	10
1.3. Doelstelling en vraagstelling	11
1.4. Leeswijzer	12
2. Methode	13
2.1. Keuze en verantwoording van methoden	13
2.2. Kwaliteit en analyse van de gegevens	14
2.2.1. Het literatuuronderzoek	15
2.2.2. Het dossieronderzoek	15
2.2.3. Interviews bij mentoren	15
2.2.4. Interviews bij jeugdhulp medewerkers	16
3. Juridisch en maatschappelijk kader	18
3.1. Juridisch kader	18
3.2. Maatschappelijk kader	20
4. Bevoegdheden en middelen van mentoren	21
4.1. Taken, bevoegdheden en middelen	21
4.2. Goed mentorschap	22
4.3. Wat de mentor niet mag	23
4.4. Conclusie	23
5. Mentorschap in de praktijk	24
5.1. Nuances uit de praktijk	24
5.1.1. Mentor één	24
5.1.2. Mentor twee	25
5.1.3. Mentor drie	26
5.1.4. Vorm van contact	28
5.2. Knelpunten	28
5.3. Belang van mentorschap	29
5.4. Conclusie	29

6. Mentorschap voor jongvolwassenen uit de jeugdhulp	31
6.1. Voor wie is mentorschap wettelijk mogelijk?	31
6.2. Voor wie is mentorschap wenselijk?	32
6.2.1. Huidige methodes overgang bij 18 jaar	32
6.2.2. Knelpunten overgang bij 18 jaar	34
6.2.3. Belang aanpakken knelpunten overgang bij 18 jaar	35
6.2.4. Inzetten van mentorschap	36
6.3. Conclusie	38
7. Competenties mentoren	39
7.1. Competenties voor mentoren vanuit de literatuur	39
7.2. Eigenschappen van jongvolwassenen	40
7.2.1. Resultaten literatuuronderzoek	40
7.2.2. Resultaten interviews	41
7.3. Competenties voor mentoren volgens de praktijk	43
7.3.1. Kennis	43
7.3.2. Houding	44
7.3.3. Vaardigheden	44
7.4. Conclusie	46
8. Kennis voor het jeugdhulp werkveld	47
8.1. Bekend of onbekend met mentorschap	47
8.2. Vragen over het mentorschap	48
8.3. Wat het jeugdhulp werkveld verder nodig heeft	49
8.4. Conclusie	51
9. Conclusie en aanbevelingen	51
9.1. Conclusie	51
9.2. Aanbevelingen	54
Literatuurlijst	57
Wet- en regelgeving register	59
Jurisprudentie register	59
Afkortingenlijst	60
Bijlagen	61

Samenvatting

In het rapport 'ik kan het (niet) zelf' stelt de Kinderombudsman dat er veel onbekendheid is met de (on)mogelijkheden van mentorschappen in het jeugdhulp werkveld. Ook doet hij de aanbeveling dat curatele, bewind en mentorship meer moeten worden ingezet. Naar aanleiding hiervan is dit onderzoek opgezet. De hoofdvraag van dit onderzoek luidt: 'Op welke manier kan de aansluiting tussen Mentorschap Nederland (MN) en jeugdhulp worden vormgegeven opdat meer jongvolwassenen die met 18 jaar de jeugdhulp uitstromen, worden ondersteund en beschermd door een mentor?'

Door middel van literatuuronderzoek is bekeken wat de bevoegdheden en middelen zijn van mentoren, voor welke jongvolwassenen mentorship mogelijk is en welke competenties mentoren nodig hebben. Door het afnemen van interviews bij mentoren van jongvolwassenen, zijn de knelpunten in de praktijk voor mentoren in kaart gebracht. Door het afnemen van interviews bij medewerkers in het jeugdhulp werkveld, is bekeken voor welke jongvolwassenen mentorship wenselijk is en welke kennis over mentorship zij nog nodig hebben. In beide type interviews is ter sprake gekomen welke competenties mentoren in de praktijk nodig hebben.

De conclusie van dit onderzoek is dat mentorship mogelijk is voor jongvolwassenen met een verstandelijke beperking of een psychische stoornis. Een mentor ondersteunt de cliënt vooral, en hiermee tracht een mentor een cliënt ook te beschermen. Mentoren moeten meeveren met de cliënt en het conflict niet opzoeken. Specifieke vaardigheden die mentoren moeten hebben zijn: kunnen communiceren, luisteren, ondersteunen, beschermen, afstand houden en aansluiten. De jeugdhulp heeft voornamelijk informatie nodig over vanaf wanneer mentorship kan worden aangevraagd en het belang van mentorship. Verder zijn korte lijntjes en het op tijd instappen van een mentor wenselijk vanuit het jeugdhulp werkveld.

De eerste aanbeveling aan Mentorschap Nederland is dat ze haar mentoren extra scholing aanbiedt over deze doelgroep. De tweede aanbeveling aan Mentorschap Nederland is om het jeugdhulp werkveld te informeren over mentorship en zo in contact te komen met relevante organisaties. De derde aanbeveling aan Mentorschap Nederland is dat ze nadenken over of het uitbreiden van de middelen van mentoren om hun cliënt te beschermen bepleit kan worden. Ten slotte wordt het jeugdhulp werkveld de aanbeveling gedaan om mentorship tijdig aan te vragen en mentoren tijdig te betrekken bij de overgang naar achttien jaar. Deze aanbeveling kent wel de beperking dat dit financieel vanuit Mentorschap Nederland niet zonder meer mogelijk is.

Conclusie en aanbevelingen

In dit onderzoek stond de vraag 'Op welke manier kan de aansluiting tussen MN en jeugdhulp worden vormgegeven opdat meer jongvolwassenen die met 18 jaar de jeugdhulp uitstromen, worden ondersteund en beschermd door een mentor?' centraal. Deze vraag kan beantwoord worden door de beantwoording van de deelvragen:

1. Welke bevoegdheden en middelen hebben mentoren om jongvolwassenen te kunnen ondersteunen en beschermen volgens wetgeving en jurisprudentie?
2. Welke knelpunten kennen mentoren in de praktijk in de uitvoering van mentorschap voor jongvolwassenen.
3. Voor welke jongvolwassenen die met 18 jaar de jeugdhulp uitstromen zou mentorschap mogelijk en wenselijk zijn?
4. Welke competenties hebben mentoren nodig om jongvolwassenen te kunnen ondersteunen en beschermen?
5. Welke kennis heeft jeugdhulp nodig voor een goede aansluiting naar mentorschap?

1.1. Conclusie

In deze conclusie zullen eerst de deelvragen worden beantwoord en vervolgens de hoofdvraag.

De eerste deelvraag die in dit onderzoek werd gesteld is welke bevoegdheden en middelen mentoren hebben om jongvolwassenen te kunnen ondersteunen en beschermen. Het antwoord hierop is dat een mentor de taak heeft om een jongvolwassene te ondersteunen. Een mentor kan ondersteunen door keuzes over zorg voor de cliënt te maken wanneer die dat zelf niet kan en de cliënt hierbij te betrekken, de cliënt hierover te informeren en het zoveel mogelijk in de lijn van de persoon van de cliënt te doen. Een mentor kan de cliënt ook over andere onderwerpen adviseren. Het ondersteunen, adviseren en keuzes maken voor de cliënt vormen de basis voor het beschermen van de cliënt, omdat er iemand meekijkt bij alles en een mentor de cliënt kan vertegenwoordigen in het contact met zorgverleners. Wil een cliënt echter het advies niet volgen of weigert hij mee te werken, dan heeft een mentor geen dwangmiddelen tot zijn beschikking om de cliënt te beschermen.

De tweede vraag van dit onderzoek is tijdens het onderzoek aan resultaten breder geworden, dan alleen het kijken naar de knelpunten die mentoren tegen komen in de praktijk. De praktijk blijkt op sommige punten namelijk te verschillen met de wettelijke en theoretische mogelijkheden. Zo stelt de wet dat een mentor keuzes over zorg voor de cliënt mag nemen, wanneer die dat niet zelf kan, maar in de praktijk blijkt dat de

jongvolwassenen hier vaak met weerstand op reageren of de keuzes of het advies negeren. Mentoren maken in de praktijk de keuzes samen met de cliënt en vaak ook in overleg met de hulpverleners. Wat wel overeenkwam is dat mentoren ondersteunen en adviseren. Het antwoord op de vraag zelf, wat de knelpunten zijn waar de mentoren tegenaan lopen, dat zijn onprettige relaties met zorgverleners, wachtlijsten voor therapie en de onbekendheid van mentorschap bij zorginstellingen. De mentoren hebben aangegeven dat het inzetten van mentorschap een belangrijke preventieve vorm van hulpverlening is voor jongvolwassenen die kwetsbaar zijn. Wanneer mentorschap pas later wordt aangevraagd kunnen het verlaten van hulpverlening en verwaarlozing het gevolg zijn.

De derde deelvraag richt zich op voor welke jongvolwassenen die met 18 jaar de jeugdhulp uitstromen mentorschap mogelijk en wenselijk zou zijn. Mentorschap is mogelijk voor jongvolwassenen die door een lichamelijke of geestelijke toestand hun belangen niet of niet behoorlijk kunnen behartigen. Hier kan worden gedacht aan jongvolwassenen met een handicap of met een psychiatrische stoornis. Vanuit de praktijk bleek dat de respondenten die met mensen met een beperking werken het mentorschap wenselijk vinden voor hun cliënten. Echter, maar één organisatie bekijkt de optie standaard bij elke cliënt die bijna achttien wordt. De andere twee organisaties voor mensen met een beperking kennen het dus wel, en zetten het soms ook wel in, maar ze geven wel aan dat dit nu te weinig gebeurt en extra onder de aandacht zou moeten komen. De respondent die bij een ggz-instelling werkt, kende de maatregel niet en kon daarom moeilijk inschatten of het geschikt zou zijn voor haar cliënten. De respondent van de reguliere voogdij-instelling kende de maatregel ook niet, en vond hem niet wenselijk voor haar cliënten. De respondent die werkt bij een voogdij-instelling voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen kent de maatregel maar vindt hem te zwaar, en dus niet wenselijk, voor haar cliënten.

Uit hoofdstuk zeven, die de resultaten van de vierde deelvraag presenteerde, bleek dat de literatuur en de praktijk elkaar bevestigden en aanvulden over de eigenschappen van jongvolwassenen en de competenties die mentoren in huis zouden moeten hebben. De competenties die mentoren moeten hebben om jongvolwassenen te ondersteunen en beschermen zijn de volgende. De kennis die mentoren zouden moeten hebben is kennis over wetgeving, de sociale kaart en over aandoeningen en beperkingen, over hoe een zorgplan gelezen moet worden en over hoe om te gaan met ethische vraagstukken. Dit zijn de zes kennisonderdelen die ook door Mentorschap Nederland zijn opgesteld, en waar mentoren ook nu al op getraind worden. Mentoren hebben dus geen extra kennis nodig om jongvolwassenen te kunnen ondersteunen en beschermen. Een mentor moet

een respectvolle houding hebben, bereid zijn om keuzes toe te lichten, kritisch op zorg zijn, een professionele houding hebben, afstand houden, meeveren en het conflict niet opzoeken. Vooral meeveren, afstand houden en het conflict niet opzoeken zijn belangrijk voor een mentor van een jongvolwassene. De vaardigheden die een mentor zou moeten hebben zijn: kunnen communiceren, ondersteunen, beschermen, afstand houden, observeren, beoordelen, praktisch en doelgericht handelen, integer zijn en aansluiten. Uit de interviews bleek dat vooral communiceren, en als deel daarvan ook luisteren, ondersteunen, beschermen, afstand houden en aansluiten belangrijke vaardigheden zijn voor mentoren van jongvolwassenen.

De laatste deelvraag richtte zich op welke kennis over mentorschap nodig is binnen het jeugdhulp werkveld. Voor sommige respondenten geldt dat ze mentorschap niet kenden, en zij kunnen dus nog veel leren over mentorschap. Vanuit de interviews zijn wel een aantal specifieke vragen gekomen over mentorschap. De respondenten hadden vragen over het verplichte kader van mentorschap, wat mentorschap kan betekenen voor jongvolwassenen, vanaf wanneer mentorschap kan worden aangevraagd, wie mentorschap kan aanvragen, voor wie mentorschap kan worden aangevraagd en hoe jongvolwassenen weer van het mentorschap af kunnen komen.

Uit de interviews bleek echter dat het jeugdhulp werkveld niet alleen kennis nodig heeft, maar dat er ook andere zaken zijn waar het jeugdhulp werkveld behoefte aan heeft. De belangrijkste hiervan is dat mentoren al eerder betrokken zouden moeten raken bij een cliënt, dan pas vanaf het achttiende jaar. Een ander punt dat werd genoemd is dat het voor medewerkers in de jeugdhulp ook prettig zou zijn als ze weten waar ze terecht kunnen voor een mentor, dat er contacten zijn met mogelijke mentoren of organisaties.

Ten slotte komt de hoofdvraag weer terug om beantwoord te worden. 'Op welke manier kan de aansluiting tussen MN en jeugdhulp worden vormgegeven opdat meer jongvolwassenen die met 18 jaar de jeugdhulp uitstromen, worden ondersteund en beschermd door een mentor?'

Mentorschap kan worden aangevraagd voor jongvolwassenen met een verstandelijke beperking of een psychische stoornis. Juridisch gezien kunnen mentoren keuzes voor hun cliënten maken, wanneer die dat niet zelf kunnen, en ze zo ondersteunen en beschermen. In de praktijk worden keuzes echter in samenspraak gemaakt met de cliënt en eventueel met de zorgverleners. Een cliënt ondersteunen is in de praktijk de kerntaak van een mentor. Cliënten beschermen wordt voornamelijk vormgegeven door het adviseren van cliënten. Bescherming kan niet worden gegarandeerd door mentoren.

Om mentoren volledig competent te laten zijn als mentor van een jongvolwassene, moeten ze het volgende specifiek in huis hebben. Mentoren die mentor zijn of worden van een jongvolwassene moeten qua houding meeveren, afstand houden en het conflict niet opzoeken. Qua vaardigheden moeten deze mentoren kunnen communiceren, luisteren, ondersteunen, beschermen, afstand houden en aansluiten.

Om het voor het jeugdhulp werkveld toegankelijker te maken om mentorschap in te zetten moet het jeugdhulp werkveld worden geïnformeerd over mentorschap en moeten hun vragen worden beantwoord. Vooral het belang van mentorschap voor jongvolwassenen en dat mentorschap voor het achttiende jaar al kan worden aangevraagd is informatie die goed moet worden gecommuniceerd. Verder moet het werkveld worden geïnformeerd over waar ze terecht kunnen voor een mentor en moeten mentoren eerder betrokken raken bij een cliënt, dan pas met achttien jaar.

1.2. Aanbevelingen

Dit onderzoek had een kennisdoel en een praktijkdoel. Dit onderzoek moest meer kennis geven over voor welke jongvolwassenen mentorschap mogelijk en wenselijk is en over welke verschillen er bestaan tussen mentorschap voor volwassenen en voor jongvolwassenen in de praktijk. Het onderzoek heeft hierop geantwoord.

Het praktijkdoel van dit onderzoek was het doen van aanbevelingen aan de jeugdhulp en aan Mentorschap Nederland over hoe de overgang kan worden vormgegeven. Vanuit de conclusie zijn drie aanbevelingen aan Mentorschap Nederland en een aanbeveling aan het jeugdzorg werkveld geformuleerd.

Aanbeveling 1 aan Mentorschap Nederland is dat mentoren extra scholing zouden moeten krijgen. Deze scholing zou moeten gaan over de eigenschappen van jongvolwassenen en de houding en vaardigheden die mentoren nodig hebben om mentor te kunnen zijn voor een jongvolwassene. Verder zouden mentoren moeten worden getraind in de vaardigheden die nodig zijn voor het ondersteunen en beschermen van jongvolwassenen. Deze aanbevelingen worden gedaan omdat deze kennis, houding en vaardigheden nog niet specifiek in voorkomen in het beleidsstuk 'Taken en profiel van de mentor' Dit geldt ook voor de vaardigheid aansluiten. De scholing kan worden vormgegeven door een extra scholingsdag of door een van de thema-avonden hier aan te wijden.

Aanbeveling 2 aan Mentorschap Nederland is dat zij het jeugdhulp werkveld zou moeten gaan informeren over mentorschap. Organisaties voor jongeren met een beperking kennen mentorschap meestal wel en zetten het ook in. Andere organisaties die ook wel

met mensen met een beperking werken kennen het wel, maar gebruiken het niet altijd. Daarvoor is het belangrijk dat mentorschap weer onder de aandacht wordt gebracht en dat vragen worden beantwoord. Ten slotte zijn er nog organisaties die mentorschap niet kennen, waardoor het moeilijk inschatten is of mentorschap wenselijk is voor hun cliënten. Deze organisaties hebben nog een volledige voorlichting nodig. Voor de laatste twee groepen is het inhoudelijk vooral van belang om in te gaan op het belang van mentorschap voor jongvolwassenen en te informeren dat een mentor eerder betrokken kan zijn, dan pas vanaf achttien jaar. Naast het inhoudelijk informeren van de organisaties is het ook belangrijk om connectie te maken met de organisaties. Organisaties hebben behoefte aan lijntjes met organisaties die hen kunnen voorzien van informatie en mentoren.

Het informeren en connectie maken kan worden vorm gegeven door het houden van een presentatie bij jeugdhulporganisaties. Het materiaal hiervoor kan centraal worden opgezet en de Regionale Mentorschap Stichtingen kunnen de presentaties zelf geven bij relevante organisaties in hun regio. Op die wijze kan informatie worden verspreid en contact worden gemaakt met relevante organisaties in de regio.

De derde aanbeveling voor Mentorschap Nederland betreft het knelpunt dat mentoren de bescherming van hun cliënt niet kunnen garanderen. Dat mentoren jongvolwassen cliënten kunnen beschermen is wel wenselijk. Dit is echter alleen te realiseren door een wetswijziging. De aanbeveling is dan ook dat Mentorschap Nederland gaat kijken of het uitbreiden van de middelen van mentoren bepleit kan worden. Er moet dan worden gedefinieerd welke dwangmiddelen op welk moment mogen worden ingezet. Er kan bijvoorbeeld in worden opgenomen dat het dwangmiddel alleen voor jongvolwassenen tot 24 jaar geldt.

De aanbeveling aan het jeugdhulp werkveld is dat organisaties mentoren al betrekken bij de zorg en overgang bij achttien jaar, voordat cliënten achttien worden. Het werkveld heeft het verzoek dat mentoren eerder betrokken zouden moeten zijn. Zij hebben in het realiseren hiervan echter zelf de grootste rol, het op tijd aanvragen van mentorschap en de mentor betrekken in het traject richting achttien jaar.

In de praktijk zijn er al mentoren die voor het achttiende jaar actief bezig zijn met het leren kennen van de cliënt en het vormgeven van de overdracht vanuit de jeugdhulp naar henzelf. Juridisch en vanuit Mentorschap Nederland is dit mogelijk. Het kan echter niet worden verwacht van alle mentoren. Binnen de huidige kaders hebben mentoren pas recht op een beloning voor het werk, wanneer de cliënt onder mentorschap staat. Het

mentorschap gaat op zijn vroegst in op de achttiende verjaardag. Kosten die mentoren voor dit moment maken, kunnen dus niet worden betaald vanuit een beloning, omdat de mentor daar nog geen recht op heeft. Mogelijke oplossingen hiervoor zijn een vergoeding vragen vanuit de gemeentes, die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor jongvolwassenen na het achttiende jaar of een aanpassing van het wettelijke beloningstelsel.

Literatuurlijst

Lijst van aangehaalde literatuur

Aanbevelingen mentorschap 2015

Aanbevelingen mentorschap, LOVCK 8 juni 2015.

Amelsvoort 2013

T.A.M.J. van Amelsvoort, *Transitiepsychiatrie: Bridging the Gap*, Maastricht University 2013.

Basisreader Mentorschap Ethische vraagstukken 2014

Basisreader Mentorschap Ethische vraagstukken, Mentorschap Netwerk Nederland 2014.

Curatele, bewind en mentorschap 2015

Curatele, bewind en mentorschap, Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie 2015.
Zoek titel op <www.rijksoverheid.nl>.

Dullaert 2015

M. Dullaert, *"Ik kan het (niet) zelf"*, Den Haag: De Kinderombudsman 2015.
Gedragscode, Utrecht: Mentorschap Nederland 2015.

Gedragscode 2015

Gedragscode, Utrecht: Mentorschap Nederland 2015

Goed mentorschap 2016

Goed mentorschap, Mentorschap Nederland 2016, <www.mentorschap.nl/over-mentorschap/goed-mentorschap>.

Jansen 2015

Jansen, *GS Personen- en Familierecht, art. 1:453 BW, aant. 3.4*, Groene Serie Kluwer 2015.

Juridische begrippenlijst 2016

Juridische begrippenlijst, De Rechtspraak 2016, <www.rechtspraak.nl/Recht-In-Nederland/JuridischeBegrippenlijst>. Zoek op 'mentorschap'.

Jeugdhulp voor 18 jaar en ouder 2014

Jeugdhulp voor 18 jaar en ouder, Kenniscentrum kinder- en jeugdpsychiatrie 2014.

Jeugdwet 2015

Jeugdwet, overheid.nl 2015, <www.internetconsultatie.nl/jeugdwet>.

Jeugdzorg voor 18 jaar en ouder

Jeugdzorg voor 18 jaar en ouder, Kenniscentrum kinder- en jeugdpsychiatrie 2014.

Koens 2015

Koens, *Tekst en Commentaar Burgerlijk Wetboek, Handelingsonbevoegdheid bij: Burgerlijk Wetboek Boek 1, Artikel 453*, Wolters Kluwer 2015.

Mak & Gilsing 2014

J. Mak en R. Gilsing, *Jeugdbeleid in transformatie*, Utrecht: Verwey-Jonker Instituut 2014.

Memorie van Toelichting 1991/92

Kamerstukken II 1991/92, 22474, 3 (MvT).

Nazorg 2014

Nazorg: goede zorg aan 16 plussers: I'm ready!, Leiden: 20 maart 2014.

Oomens & Zutphen 1998

H. Oomens en Y. van Zutphen, *Evaluatie Wet Mentorschap*, Den Haag: CIP-Gegevens Koninklijke Bibliotheek 1998.

Organisatie 2015

Organisatie, Utrecht: Mentorschap Netwerk Nederland 2015,
<<http://www.mentorschap.nl/over-mentorschap/organisatie/>>.

Reef & Meurs 2010

J. Reef, I van Meurs, ea., *Children's problems predict adults' DSM-IV disorders across 24 years*, J.15 Am Acad Child Adolesc Psychiatry 2010.

Santrock 2008

John W. Santrock, *Essentials of Life-Span Development*, Dallas: University of Texas 2008.

Steketee & Vandenbroucke 2009

M. Steketee, M. Vandenbroucke en R. Rijkschroeff e.a., *(Jeugd)zorg houdt niet op bij 18 jaar*, Verwey-Jonker Instituut 2009.

Taken en profiel van de mentor 2015

Taken en profiel van de mentor, Utrecht: Mentorschap Nederland 2015.

Wat is jeugdzorg? 2015

Wat is jeugdzorg?, Instellingenberaad Jeugdzorg Noord-Holland 2015,
<www.jeugdzorgnoordholland.nl/jeugdhulp-in-noord-holland/>.

Wie krijgt een mentor? 2016

Wie krijgt een mentor?, Mentorschap Nederland 2016,
<<http://www.mentorschap.nl/mentor-nodig/wie-krijgt-een-mentor/>>.

Wet- en regelgeving register

Artikel 1:233 BW.
Artikel 1:234 BW.
Artikel 1:245 BW.
Artikel 1:253ha BW
Artikel 1:450 BW.
Artikel 1:451 BW.
Artikel 1:452 BW.
Artikel 1:453 BW.
Artikel 1:454 BW.
Artikel 1:459 BW.
Artikel 1:461 BW.

Artikel 2.1.2 lid 4 sub e WMO.

Artikel 5 EVRM.

Artikel 3 IVKR
Artikel 9 IVKR.
Artikel 12 IVKR.
Artikel 18 IVKR.
Artikel 20 IVKR.
Artikel 23 IVKR.

Resolutie 64/142 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (24 februari 2010), Richtlijnen voor alternatieve zorg voor kinderen, UN Doc A/RES/64/142.

Jurisprudentie register

ECLI:NL:CRVB:2014:714.
ECLI:NL:RBLIM:2014:10715.

Afkortingenlijst

AMHK	-	Algemeen Meldpunt voor Huiselijk geweld en Kindermishandeling, tegenwoordig heeft dit punt de naam 'Veilig Thuis'.
AMV	-	Alleenstaande minderjarige vreemdeling
BOPZ	-	(Wet) Bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen
BW	-	Burgerlijk Wetboek
EVRM	-	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
IVRK	-	Internationaal verdrag voor de Rechten van het Kind
Jeugd- GGZ	-	Jeugd Geestelijke GezondheidsZorg
Jeugd-LVB	-	Jeugd Licht Verstandelijke Beperking
MN	-	Mentorschap Nederland
MEE voor	-	Landelijke stichting die meedoen in de maatschappij mogelijk maakt mensen met een beperking
SJD	-	Sociaal Juridische Dienstverlening
VN	-	Verenigde Naties
WMO	-	Wet Maatschappelijke Ondersteuning